

Tilliden smides ud med badevandet

EMBEDSMÆND

STEEN LASSEN,
ADVOKAT

DANSKERE er efter internationale målinger verdens mest tillidsfulde folk: Mere end 3 ud af 4 (78 procent) stoler på de fleste andre mennesker. Danskernes tillid er en enestående ressource for virksomheder og borgere. Men tillid kan ødelægges i løbet af overraskende få år, hvorimod det sandsynligvis tager flere generationer at genopbygge den. En af fremtidens udfordringer bliver at bevare den danske verdensrekord i tillid.

Det er budskabet i professor Tinggaard Svendsens lille bog fra 2012 om tillid, der indgår i Aarhus Universitets bogserie 'Tænkepauser'.

Budskabet er opløftende, men også bekymrende i betragtning af hans ord om, hvor hurtigt tillid kan ødelægges. Jeg tænker på den aktuelle debat om embedsmænd og på, hvor egnet den er til – på et usagligt grundlag – at undergrave tilliden til embedsmændene.

JEG KAN IKKE genkende det billede af embedsmænd, der tegnes i den offentlige debat. Imidlertid har Folketinget i anledning af Christiania-sagen vedtaget, at der »er behov for at slå fast, at det ikke skal være muligt at bruge en nødløgn over for Folketinget«. Folketinget har således fundet det nødvendigt at fastslå, at der ikke må lyves.

Som opfølgning på Folketingets vedtagelse er der netop nedsat et udvalg, og justitsministeren har i den anledning udtalt: »Det er et helt grundlæggende princip, at der skal gives korrekte og fyldestgørende oplysninger til Folketinget. Det må der ikke kunne sættes spørgsmålstegn ved«.

Hvorfor har Christiania-sagen frem-

kaldt så markante erklæringer, der må opfattes som udtryk for mistillid til embedsmændene?

Det har den, fordi Justitsministeriets departementschef måtte forlade sin stilling efter politikeres og mediers stærke – men for en del misforståede – kritik. Det centrale element i kritikken var Christiania-sagen. Kritikken fremkom, skønt de tre højt respekterede dommere, der udgjorde forhørsledelsen i tjenstemands-sagen, frifandt hende.

DE TRE dommeres begrundelse for frifindelsen er blevet forstået således, at der nu er åbnet for, at der kan lyves for Folketinget. For eksempel har Venstres retspolitiske ordfører i Jyllands-Posten 26. oktober hævdede, at det er en følge af dommernes begrundelse, at »enhver minister i statsministerens regering reelt har lov til at konstruere løgne og give ukorrekte oplysninger i form af nødløgne til Folketinget«. Det har dommerne imidlertid ikke sagt, og det kan deres afgørelse ikke tages til indtægt for.

Det er nok dommernes anvendelse af ordet 'nødløgn', der har været egnet til at føre debatten på afveje. Men dommernes frifindelse af departementschefen bygger ikke på dette ord, men derimod på, at hun befandt sig i en helt ekstraordinær situation, hvor hun ikke havde noget andet valg.

PET havde oplyst, at det ville være farligt for Folketingets Retsudvalg at tage ud på Christiania på det planlagte tidspunkt. PET havde samtidig meddelt, at denne oplysning var fortrolig, idet en videregivelse ville kunne skade PET's virksomhed. Hertil kom, at Retsudvalgets formand, som var orienteret i fortrolighed, oplyste, at hun kun kunne få besøget udsat, hvis hun kunne give udvalget en begrundelse.

Hvad skulle embedsmændene gøre i denne vanskelige situation?

Det ville naturligvis være uansvarligt at forholde sig passiv og blot lade Retsudvalget tage ud på Christiania.

Skulle man i fortrolighed have orienteret Retsudvalget om situationen? En orientering af en så stor kreds af personer ville indebære en tilsidesættelse af PET's krav om fortrolighed og rumme en risiko for, at oplysningerne kom ud til en videre kreds med de alvorlige konsekvenser, det kunne få for efterretningsarbejdet.

Skulle man så i stedet orientere Folketingets Kontroludvalg eller udvalgte retsordførere? Det ville nok have givet politisk rygdækning, men ville jo ikke medføre, at Retsudvalget var orienteret om den reelle begrundelse for udsættelsen. Det ville formentlig heller ikke have fået Retsudvalget til at udsætte besøget, idet udvalget efter formandens vurdering ikke ville udsætte besøget uden at få en begrundelse.

EMBEDSMÆNDENE gjorde, hvad de skulle. De foretog en afvejning af pligten til fuldstændig og korrekt oplysning over for hensyn til menneskeliv og bekæmpelse af kriminalitet. En sådan afvejning var og kan kun være konkret og ledet af den sunde fornuft.

Jeg opfordrer derfor det netop nedsatte udvalg til at sikre, at embedsmændene i lignende meget sjældent forekommende ekstraordinære situationer fortsat kan træffe deres beslutning efter en afvejning af de modsatrettede hensyn og under anvendelse af den sunde fornuft.

Og så tilbage til spørgsmålet om tillid. Debatten om Christiania-sagen har på et usagligt grundlag bidraget til at svække tilliden til embedsmændene. Tænk igen på professor Tinggaard Svendsens ord om, at en af fremtidens udfordringer bliver at bevare den danske verdensrekord i tillid. Lad os med respekt for saglig kritik tage den udfordring op også i forhold til vores embedsmænd.